

Taner Akçam: Milletler Cemiyeti Halep Kurtarma Evi

Posted on 13/05/2014

2015 Ermeni Soykırımı konusunda “arkeolojik” sayılabilecek yeni bir bilgi: Cenevre Milletler Cemiyeti arşivinde bulunan, soykırımdan kurtulan 1700 civarında Ermeni kadın ve çocuğun hayat hikâyelerini içeren Halep Kurtarma Evi kayıtları (<http://www.armenocide.de/armenocide/orphan-children.nsf!OpenDatabase>) adresinde yayınlanıyor!

Birinci Cihan Harbi'nin Osmanlıların yenilgisi ile sonuçlanması ile birlikte, Ermeni soykırımından hayatta kalan insanların nasıl kurtarılacağı önemli bir sorun teşkil etti. 1920 Ağustos'unda imzalan Sevr Antlaşması'nda konuya özel bir yer ayrıldı ve antlaşmanın 142. maddesi ile Osmanlı Hükümeti bu insanları kurtarmakla görevlendirildi.

Antlaşmaya göre, kurtarma çalışmaları Milletler Cemiyeti denetiminde yürütülecekti. Başta İstanbul olmak üzere, birçok yerde Komisyonlar kuruldu. Anadolu'ya özel heyetler yollandı.

Bu çalışmalardan bir tanesi Halep'te Milletler Cemiyeti bünyesinde kurulan Kurtarma Evi idi. Ev, Danimarkalı misyoner Karen Jeppe'nin önderliğinde, 1921 yılında faaliyete başladı. Kurtarma Evi'ne bağlı olarak, ağırlıklı olarak bugünkü Suriye-Lübnan sınırları içinde yerel istasyonlar kuruldu; Türkiye içlerine kadar, birçok bölgeye elemanlar yollandı. Sonuçta, 1922-1930 yılları arasında çok sayıda kadın ve çocuk Müslüman evlerden alınarak normal hayata kavuşturuldular.

Kurtarılanların künye bilgileri ve kısa özgeçmişleri özel defterlere kaydedildi. Bugün bu defterler Cemiyet'in Cenevre'deki arşivinde bulunmaktadır. Üç kişilik bir ekip, (Dicle Akar,

Matthias Bjørnlund ve ben)Soykırımın 99. yıldönümünde bu kayıtları gün ışığına çıkardık ve okuyucularla buluşturuyoruz.

NE KADAR KAYIT VAR?

Kabul Evi'nin çalışmalarını yöneten Karen Jeppe'nin verdiği bilgilere göre, 1922 Mart ayından 1930 yılına kadar toplam 1664 kişinin kaydı tutuldu. Bugün bu defterlerden iki tanesi kayıp olup, elde toplam 1464 kişiye ait kayıt bulunmaktadır.

İngilizce tutulmuş olan kayıtlarda her bir kişi için bir sayfa ayrılmış. Birçok durumda, çocuk veya kadınların resimleri çekilmiş ve ilgili sayfaya konmuştur. Kurtarılan kişinin adı soyadı, biliniyorsa babasının adı, doğum yeri ve yaşı, verilen standart bilgiler arasındadır.

Bu kayıtların şimdilik 500 kadarı

(<http://www.armenocide.de/armenocide/orphan-children.nsf!OpenDatabase>) adresinde mevcut. Zamanla tümünü okumak mümkün olacak.

Her bir hayat hikâyesi, insan yüreğinden bir parçayı alıp götürecek dramlarla dolu. Vahşice imha edilmeler, kadın ve kız çocuklara tecavüz veya köle olarak kullanılma hikâyeleri, son derece sade ve düz ifadelerle dile getirilmiş.

Sayfalarda bol miktarda vicdanlı Müslümanların hikâyelerine de rastlamak mümkün.

Ellerinden geldiğince Ermenilere yardım etmeye, insan hayatı kurtarmaya çalışmışlardır.

Sitede bu raporların ayrıntılı bir tasnifini yaptık; yaş grupları, cinsiyet, soykırımda kaç yaşında oldukları, koruma evine kaç yaşında ulaştıkları vb. gibi bir dizi açıklayıcı bilgiye yer verdik. Ayrıca, 1921-30 yılları arasındaki kurtarma faaliyetleri hakkında arka plan bilgisi veren uzunca bir önsöz var.

KAYITLARIN ÖNEMİ

Bu kayıtların önemi, 1920’li yıllarda tutulmuş olmalarıdır. İnsanlar başlarından geçenleri, yaşadıklarının çok canlı olduğu bir sırada anlatmışlardır.

Her bir hikâye ülkemizde 90 yıldır anlatılan yalanların yerle bir edilmesinin bir belgesi olarak da okunabilir. Kocasını, babasını asker olduğu için sürülmemesi gereken insanların sürülmeleri, veya askere alınanların öldürülmeleri, devlet görevlilerinin öldürme, ırza geçme ve yağmalara doğrudan katılmaları, vicdanlı insanların ellerinden gelen çabayı göstererek Ermenilerin hayatlarını korumaya çalışmaları gibi onlarca ve yüzlerce olayın şahitliğini okuyacaksınız.

Kayıtların bir başka paha biçilmez anlam ve önemi var; gün ışığına çıkmaları ile birlikte, bugün diasporada yaşayan belki de sayıları onbinlerle ifade edilebilecek olan Ermeni, kendi nene ve dedeleri hakkında birincil el bilgiye sahip olabilecekler.

Kayıtlar şimdilik İngilizce dilinde okuyucu ile buluşuyor. Belgeleri Türkçe olarak okuyucular ile buluşturmak için çalışıyoruz.

Kaynak: [Taraf](#)